

ความรุนแรงและทางออกกรณีความเห็นต่างทางการเมือง : แสงสว่างที่ปลายอุโมงค์สำหรับสังคมไทย ?

ชลัท ประเทืองรัตนา *

บทคัดย่อ

บทความนี้เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์สถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ.2549-2553 ใน 3 ลักษณะคือ ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้างและความรุนแรงทางวัฒนธรรม ความรุนแรงทางตรงเป็นปรากฏการณ์ที่เห็นได้ชัดเจนถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้น ความรุนแรงเชิงโครงสร้างหรือความไม่เป็นธรรมในสังคมที่เกิดจากโครงสร้างจนกระทั่งทำให้เกิดรอยแยกแตกร้างในสังคม และความรุนแรงทางวัฒนธรรมทำให้นักยอมรับได้กับการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้น เมื่อเราได้ทราบถึงความสลับซับซ้อนของความรุนแรงที่เกิดขึ้นแล้ว บทความได้นำเสนอและวิเคราะห์การใช้สันติวิธีของพลังทางสังคมและรัฐในสองความหมายคือ การเรียกร้องเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของกลุ่มตนเอง และการจัดการความขัดแย้งด้วยแนวทางสันติวิธี โดยนำเสนอการเรียกร้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ สำหรับการจัดการความขัดแย้งด้วยแนวทางสันติวิธีเป็นการนำเสนอภาพรวมการดำเนินการของเครือข่ายสถานเสวนาเพื่อสันติธรรม เครือข่ายหยุดทำร้ายประเทศไทย และการเจรจา 2 ครั้ง ณ สถาบันพระปกเกล้า นอกจากนี้ที่กล่าวมาบทความนี้ได้เสนอแนะทางออกกรณีความเห็นต่างทางการเมืองเพื่อให้สังคมไทยได้พิจารณา บนพื้นฐานที่เชื่อว่าสังคมไทยยังคงมีทางออกโดยเป็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ที่มองเห็นทางออกได้ด้วยความร่วมมือ ร่วมใจจากทุกคนในสังคม ร่วมกันผลักดันการสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น ด้วยการค้นหาความจริงทุกแง่ทุกมุม เรงเยียวยาผู้สูญเสียอย่างเร่งด่วนไม่ให้อริสีกว่าถูกทอดทิ้ง พร้อมๆ กับการเปิดพื้นที่สถานเสวนาทุกพื้นที่ และบ่มเพาะสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นกับประชาชนในทุกระดับ และมุ่งเน้นแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างสังคมซึ่งเป็นปัญหาใหญ่อย่างจริงจัง

* นักวิชาการ สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

บทนำ

บทความความรุนแรงและทางออกกรณีความเห็นต่างทางการเมือง : แสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ สำหรับสังคมไทย ? ผู้เขียนมีแรงบันดาลใจเกิดขึ้นจากการรับรู้ปรากฏการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในช่วงปี พ.ศ.2549-2553 จนกระทั่งนำมาซึ่งการสูญเสียชีวิตไม่ต่ำกว่า 100 คน บาดเจ็บอีกหลายพันคน ยังไม่นับรวมผู้สูญหายที่ยังไม่ปรากฏ รวมถึงความสูญเสียทางซากปรักหักพังทางวัตถุ อาคารสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสูญเสียทางจิตวิญญาณในการเคารพความเป็นเพื่อนมนุษย์ระหว่างกัน ซึ่งคงต้องใช้เวลาเยียวยากันอีกนานในสังคมไทย แต่ก็เป็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์สำหรับสังคมไทยที่ประชาชนคนไทยต้องร่วมกันฝ่าฟันเพื่อไปให้ถึงเป้าหมายร่วมกันให้ได้

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการเขียนเพื่อ 1) วิเคราะห์สถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทย 3 ลักษณะ เชื่อมโยงกับบริบทสังคมที่ตกอยู่ภายใต้บรรยากาศของความหวาดกลัว 2) การใช้สันติวิธีของพลังทางสังคมและรัฐในสองความหมายคือ การเรียกร้องและจัดการความขัดแย้ง ของกลุ่มพันธมิตร กลุ่ม นปช. เครือข่ายसानเสวนาเพื่อสันติธรรม เครือข่ายหยุดทำร้ายประเทศไทย และการเจรจา 2 ครั้ง ณ สถาบันพระปกเกล้า 3) ทางออกกรณีความเห็นต่างทางการเมือง : ข้อพึงพิจารณาสำหรับสังคมไทย

1)สถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

สถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในสังคมไทยช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ก่อให้เกิดสังคมแห่งความหวาดกลัวและหวาดระแวง เราไม่สามารถพูดคุยเรื่องความคิดเห็นทางการเมืองกับคนแปลกหน้าแม้กระทั่งในบรรดาญาติของเราเอง เมื่อเราขึ้นรถแท็กซี่คนขับจะถามเราว่า เราสีอะไร ? หรือเราอาจจะถามแท็กซี่ว่าสีอะไร ? ไม่ว่าคำตอบจะเป็นไปในทิศทางใดคือ พันธมิตร หรือ นปช. หรือไม่สังกัดฝ่ายใดล้วนแต่ก่อให้เกิดความอึดอัด ไม่สบายใจทั้งสองฝ่าย ต่างฝ่ายต่างหวาดระแวงว่าจะโดนทำร้าย อาการของโรคนี้เรารู้จักกันเล่น ๆ แต่ก็ตรงใจเรา เรียกว่า “โรคไข้เลือดออก” กับ “โรคดีซ่าน” ในหลายชุมชนมีกลุ่มคนที่มีความคิดแตกต่างทางการเมืองกันอย่างชัดเจน มีทั้งนิยมชมชอบกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มนปช. เกิดการแบ่งขั้วแยกข้างกันอย่างชัดเจน เช่น ที่จังหวัดเชียงใหม่เกิดการปะทะกันระหว่างสองกลุ่มมีการใช้อาวุธต่าง ๆ รวมถึงอาวุธปืนทำร้ายร่างกายกันทำให้มีผู้เสียชีวิต 1 คนและบาดเจ็บอีกจำนวนมาก ยิ่งไปกว่านั้น ที่น่า

เศร้าใจคือความรุนแรงในระดับครอบครัว เช่น ที่จังหวัดหนองบัวลำภู พ่อชื่นชอบพันธมิตร ขณะที่ลูกชายชื่นชอบ นปช. พ่อห้ามไม่ให้ลูกชายมาชุมนุมกับ นปช.ที่กรุงเทพฯ แต่ลูกชายไม่ฟัง เกิดการโต้เถียงกันอย่างรุนแรง สุดท้ายพ่อใช้ปืนลูกซองยิงลูกชายเสียชีวิต เหตุการณ์เช่นนี้แพร่กระจายไปทั่วทุกชุมชนและครอบครัวในสังคมไทย ในหลายครอบครัวในบ้านหลังเดียวกันมีทั้งมือตบ กับตีนตบ แย่งกันดูทีวีช่อง ASTV กับ D station มีผ้าโพกหัวข้อความว่า ทักษิณออกไป กับทักษิณ สู้ สู้ แต่มีพื้นที่เหลือน้อยลง ๗ ให้กับคนที่ไม่นิยมชมชอบ หรือรู้สึกเฉย ๆ กับทั้งพันธมิตรและนปช. เพราะสังคมต้องการให้เราอยู่น้อยข้างใดข้างหนึ่งอย่างชัดเจน

ความรุนแรง 3 ชั้น ในสังคมไทย

ความรุนแรงทางการเมืองไทยในช่วงที่ผ่านมา ส่งผลให้สังคมไทยเกิดรอยแยก และฉีกกระชากผู้คนในสังคมออกเป็นหลายกลุ่ม แม้ว่าจะเกิดการสลายการชุมนุมที่แยกราชประสงค์จนนำไปสู่การยุติการชุมนุมของกลุ่มนปช. แต่คำถามคือสังคมไทยกลับคืนสู่สภาวะปกติหรือแล้วหรือไม่ คำตอบคงจะอธิบายได้ด้วยคำกล่าวที่ว่า “สงครามยังไม่จบอย่าเพิ่งนับศพทหาร” คำถามคือทำไมปัญหาความรุนแรงทางการเมืองจึงจะคงดำรงอยู่คู่สังคมไทยต่อไป จะขออธิบายปรากฏการณ์ด้วยความรุนแรง 3 ชั้น คือความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงทางวัฒนธรรม¹

ชั้นที่ 1 ความรุนแรงทางตรง

ความรุนแรงทางตรง เป็นความรุนแรงที่เราสามารถมองเห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนต่อชีวิตและร่างกาย โดยมีทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ผู้กระทำอาจเป็นคนหรือกลุ่มบุคคล ผู้ถูกกระทำก็อาจเป็นได้ทั้งบุคคลและกลุ่มบุคคล ผลที่เกิดขึ้นคือเกิดบาดแผลทางกาย อาการบาดเจ็บ สูญเสียอวัยวะ รวมถึงการเสียชีวิต โดยที่เราสามารถเห็นบาดแผลได้ชัดเจน หรือนับจำนวนของผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตได้ว่ามีจำนวนเท่าใด รวมถึงระบุลักษณะของอาวุธที่ใช้ได้ เช่น มีด ระเบิด อาวุธปืน M16 ปืนไรเฟิล เครื่องยิงลูกระเบิด M79 เป็นต้น

¹ อ่านรายละเอียดได้ใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, อาวุธมีชีวิตแนวคิดเชิงวิพากษ์ว่าด้วยความรุนแรง (กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน, 2546)

ความรุนแรงทางตรงที่เกิดขึ้น นับตั้งแต่เกิดการเรียกร้องของกลุ่มพันธมิตร ฯ เพื่อเรียกร้องให้อดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร ลาออกด้วยเหตุผลของการขาดคุณธรรม จริยธรรมของผู้เป็นอย่างวิกฤต มาจนกระทั่งมาถึงการเรียกร้องของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เพื่อเรียกร้องให้สังคมเกิดความเป็นธรรมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีเหตุการณ์การเสียชีวิต บาดเจ็บ เพลิงไหม้อาคารทรัพย์สินเอกชนและหน่วยงานรัฐ เกิดขึ้นหลายครั้งอย่างต่อเนื่อง

ในช่วงการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตร การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตร ฯ ระหว่างวันที่ 25 พฤษภาคม - 2 ธันวาคม พ.ศ. 2551 มีจำนวนผู้บาดเจ็บทั้งสิ้น 737 ราย **เสียชีวิต 8 ราย** โดยกลุ่มผู้ชุมนุมพันธมิตร ฯ เสียชีวิต 7 ราย และกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. เสียชีวิต 1 ราย² เช่น จากเหตุการณ์ตำรวจได้ยิงแก๊สน้ำตาใส่กลุ่มพันธมิตรเปิดทางให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ซึ่งยังคงติดอยู่ภายในอาคารรัฐสภาออกไปได้ จากเหตุการณ์กลุ่ม นปช. ยกกำลังเข้าประจันหน้าและปะทะกับกลุ่มพันธมิตรในช่วงที่พันธมิตรยึดทำเนียบรัฐบาล เหตุการณ์การปะทะกันระหว่างกลุ่มพันธมิตรกับกลุ่ม นปช. ณ หมู่บ้านระมิงค์นิเวศน์ ถ.ทิพยเนตร อ.เมือง จังหวัดเชียงใหม่ ฯลฯ

ในช่วงการชุมนุมของกลุ่ม นปช. การชุมนุมของกลุ่ม นปช. ในช่วงปี 2552-2553 มีเหตุการณ์สูญเสียชีวิตทั้งกลุ่มนปช. และข้าราชการ วันที่ 10 เมษายน 2553 บนถนนราชดำเนิน กลุ่มนปช. เสียชีวิต 25 ราย บาดเจ็บกว่า 800 ราย³ ทหารเสียชีวิต 5 คน บาดเจ็บ 277 คน มีระดับผู้บัญชาการกองพล ผู้บังคับการกรม ผู้บังคับกองพันรวมอยู่⁴ การสลายการชุมนุมที่แยกราชประสงค์ระหว่างวันที่ 13-19 พฤษภาคม อย่างน้อย 55 ราย⁵ การเสียชีวิต 6 รายที่วัดปทุมวนาราม เจ้าหน้าที่สวนสัตว์ดุสิต ช่างภาพชาวญี่ปุ่น พลทหารณรงฤทธิ์ สาละ⁶ การเสียชีวิตของเสธแดง พลตรีชิตติยะ สวัสดิผล ผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพบก ถูกลอบยิงขณะให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน ในช่วงต่อมามีหลังจากเกิดเหตุการณ์สลายการชุมนุมที่แยกราช

² “การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พ.ศ. 2551” (ออนไลน์) , แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki>

³ ธงชัย วินิจจะกูล, “เชื้อร้ายเมื่อร่างกายทางการเมืองไทยติดเชื้อแดง” .วารสารอ่าน ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 เมษายน-กันยายน (2553):186-193

⁴ วาสนา นาน่วม, ลับ ลวง เลือด (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2553)

⁵ ธงชัย วินิจจะกูล, “เชื้อร้ายเมื่อร่างกายทางการเมืองไทยติดเชื้อแดง” .วารสารอ่าน ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 เมษายน-กันยายน (2553):186-193

⁶ “เปิดภาพหลักฐานใหม่กรณีเผา “เซ็นทรัลเวิลด์” และคดี 6 ศพ วัดปทุม ฯ ข้อมูลจาก ตร.แดงโม”, มติชนสุดสัปดาห์ (10-16 ธันวาคม 2553 ปีที่ 31 ฉบับที่ 1582)

ประสงค์ เกิดการวางเพลิงเผาศาลากลางจังหวัดหลายแห่งในอีสาน การเผาธนาคารกรุงเทพ การวางเพลิงสถานีโทรทัศน์ การเผา Central World และอาคารอื่น ๆ

ความรุนแรงทางตรง และความสูญเสียที่เกิดขึ้นที่เราเห็นได้ชัดเจนดังได้กล่าวมา ถ้าเปรียบเทียบกับภูเขาน้ำแข็ง เป็นเพียงยอดของภูเขาน้ำแข็งที่โผล่พื้นน้ำมาให้เราเห็นได้ชัดเจน แต่เรา仍将มองไม่เห็นความรุนแรงด้านอื่น ๆ ที่ซ่อนอยู่ใต้น้ำอีกจำนวนมหาศาล ซึ่งการจะทำความเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าวอธิบายได้ด้วยความรุนแรงทางโครงสร้างและวัฒนธรรม

ขั้นที่ 2 ความรุนแรงทางโครงสร้าง

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยจนกลายเป็นโศกนาฏกรรมก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินและจิตใจ อาจจะสามารถอธิบายได้ด้วยความรุนแรงทางโครงสร้าง กล่าวคือเป็นความรุนแรงทางโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรม ที่ผลิตและทำให้บุคคลในสังคมมีพฤติกรรมในการใช้ความรุนแรง โดยกลายบุคคลที่มีพฤติกรรมแสวงหาประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง ต่อมาคุณธรรมและจริยธรรมบกพร่อง สังคมไทยผลิตบุคคลเหล่านี้ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก กล่าวได้ว่าเป็นผลผลิตของสังคมไทย ทั้งจากการเลี้ยงดูจากครอบครัว การได้รับการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ⁷ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความรุนแรงทางโครงสร้างก็คือความไม่เป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม **ความไม่เป็นธรรมเหล่านี้ผลักดันให้กลายเป็นคนจนทั้งอำนาจ ความรู้ ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานะทางสังคม จนกระทั่งลุกขึ้นมาต่อต้านจนนำไปสู่พฤติกรรมการใช้ความรุนแรง**

ยกตัวอย่างความไม่เป็นธรรมด้านเศรษฐกิจ อาทิ ช่องว่างทางรายได้ที่ต่างกันราวฟ้ากับดิน ระหว่างคนจนกับคนรวย คนจนที่ไม่มีเงินจะซื้อข้าวกับคนรวยที่เลือกไม่ถูกว่าจะกินอะไรดี คนจนที่ไม่มีแม้แต่เงินที่จะขึ้นรถเมล์ ขณะที่คนรวยมีเครื่องบินส่วนตัวขับ หรือคนรวยที่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้พร้อมด้วยดอกเบี้ยราคาถูก ในขณะที่คนชั้นบรกดแท็กซี่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้เพราะขาดหลักประกันที่น่าเชื่อถือ ถ้าพิจารณาจากการกระจายรายได้ในสังคมไทยตั้งแต่ปี 2505-2549 จะพบว่ามี**ความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้**สูงมากมาโดยตลอด โดยคนจำนวนร้อยละ 20 ของประเทศที่มีรายได้ต่ำสุด มี

⁷ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.), เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์ (กรุงเทพฯ ฯ โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี, 2549)

ส่วนแบ่งรายได้ไม่ถึง 5% ขณะที่ประชากรอีกร้อยละ 20 ของประเทศที่มีรายได้สูงสุด มีส่วนแบ่งรายได้ประมาณ 50-60 % มาโดยตลอด⁸

คนจนที่ไม่มีสถานะทางสังคม เราจะเห็นได้ชัดเจนถึง**การเลือกปฏิบัติ**ในด้านต่าง ๆ เช่น ตำรวจมักจะไม่เรียกจับรถเป็นขี้นแต่เรียกจับรถแท็กซี่หรือรถกะบะ และถ้าบังเอิญคนขับรถกะบะคันนั้นเป็นข้าราชการ ตำรวจก็จะปล่อยไปด้วยเหตุผลเป็นข้าราชการเหมือนกัน เราจะสังเกตได้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจของกลุ่ม นปช.ที่ได้ใส่เสื้อสีแดง ขับรถอยู่บนท้องถนนแล้วมีการกระทำผิด โดยตำรวจไม่ได้ดำเนินการจับกุม และความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ออกมารวมพลังวิจารณ์การรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ว่าไม่มีความเป็นประชาธิปไตย เป็นการปกครองโดยระบบอำมาตย์ที่มีระบบข้าราชการเป็นใหญ่ ในอดีตปัญหาความไม่เป็นธรรมนี้เคยกดทับอยู่ แต่ปัจจุบันได้เกิดการต่อต้านและแสดงออกอย่างชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง แล้วเราจะปล่อยให้ปัญหาโครงสร้างดำรงอยู่ต่อไปอย่างนี้หรือไม่ ?

ขั้นที่ 3 ความรุนแรงทางวัฒนธรรม

ความรุนแรงทางวัฒนธรรมทำงานโดยให้ความชอบธรรมกับความรุนแรงที่เกิดขึ้น ว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ยอมรับได้ สังคมเห็นดีงามไปด้วย เช่น ผัวเมียตีกัน สังคมบอกว่าอย่าไปยุ่งดีแล้ว แปลว่าสังคมให้ทำได้ หรือ การทรมานต่อคนที่พยายามแบ่งแยกดินแดนเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว⁹ มีคำกล่าวว่าเมืองไทยเป็นเมืองพุทธ ผู้คนจิตใจดีงาม สยามเมืองยิ้ม โอบอ้อมอารี มีเมตตา แต่ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นเราจะอธิบายอย่างไร ?

เรารู้สึกอย่างไรกับการเสียชีวิตประมาณ 100 ศพ ทั้งการสูญเสียของกลุ่มพันธมิตร กลุ่ม นปช.รวมถึงข้าราชการ สื่อมวลชนและอีกหลาย ๆ คน ? ถ้าเราตอบว่าเฉย ๆ ไม่รู้สึกอะไร ยิ่งน้อยไป ไร่องนนั้นมันน่าจะตายมากกว่านี้ หรือสังคมบอกว่ามันสมควรตายแล้ว และแกนนำที่ชื่อไฉน... มันควรตาย

⁸ อัสวิน ไกรนุช (2550) ,การเปลี่ยนแปลงความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้จากการพัฒนาประเทศ . รายงานการวิจัย **Research Exercise in Current Issues**. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อ้างใน บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2552) บทบาทสื่อมวลชนกับการปฏิรูปการเมือง .เอกสารประกอบการปาฐกถาพิเศษ อิศรา อมันตกุล ประจำปี 2552 .

⁹ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.), เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์ (กรุงเทพ ฯ โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี ,2549)

เรื่องจะได้จบ แสดงว่าวัฒนธรรมความรุนแรงกำลังบ่มเพาะและฝังตัวแน่นในสังคมไทย และ**อันตรายมากที่สุดที่คนรู้สึกเกลียดชัง และรู้สึกเฉยๆ กับการตาย** เกิดการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ด้วยเหตุแห่งสี แบ่งเป็นพวกเรา พวกเขา พวกมัน เห็นคนเทียบเท่ากับสัตว์ที่เราขยะแขยง เกลียดกลัว เช่น งู ตั๊กแตนแมลงสาป ฯลฯ ซึ่งตายไปเราก็ไม่ได้เสียตายหรือรู้สึกเสียใจแต่อย่างใด ตัวอย่างของความรุนแรงทางความคิด ความเห็นเหล่านี้ ปรากฏตามสื่อออนไลน์หลังจากภาพเพลิงที่เผาไหม้ถูกเผยแพร่ไปไม่นาน ¹⁰

“คนเผา มึงต้องตาย สถานเดียว...”

“...คงคุยกันไม่ได้อีกแล้วละครับ ต้องจับตายอย่างเดียว เอาไว้ไม่ได้หรอกครับ แฟนเก่าเราที่ทำงานเอสเอฟเวิลด์ ซีนีมาเซ็นทรัลเวิลด์ มันร้องไห้ใหญ่เลยอะนะ มันคงต้องไปหางานใหม่ ไม่ก็ต้องหาสาขาอื่นอะ...”

นอกจากนี้ คำพูดของแกนนำบางคนก็มีส่วนในการกระตุ้นความรุนแรงให้เพิ่มมากขึ้น “ผมจะเอาเลือดหัวของนายอภิสิทธิ์และอำมาตย์มาล้างเท้าให้ได้”¹¹

สังคมไทยอยากให้เกิดเหตุการณ์แบบที่**ฮิตเลอร์ใช้ในการกวาดล้างชาวยิว**ด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติ ว่าเผ่าพันธุ์อารยันเป็นเผ่าพันธุ์ที่บริสุทธิ์ ที่ชาวยิวเสียชีวิตไปถึง 6 ล้านคน ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือการ**ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในระวันดาร์**ระหว่างเผ่าฮูตูกับตุ๊ดซีที่ตายไปนับล้านคนใหม่ ? ทั้ง ๆ ที่เดิมนั้นมนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวกัน (Species) มีชีวิต มีจิตใจเหมือนกัน แต่มนุษย์ได้**อาศัยการแยกประเภทเทียม** ในการแบ่งแยกตัวเองออกเป็นชาติ เผ่า วรรณะ ชนชั้น ศาสนา อุดมการณ์ที่แตกต่างกัน และคิดว่ากลุ่มอื่นหรือบางกลุ่มที่มีความแตกต่างจากตนไม่ใช่มนุษย์ แต่เป็นอะไรบางอย่างที่ต่ำกว่ามนุษย์¹²

ความเกลียดชังกำลังก่อตัวและรอเวลาให้เป็นโรคติดต่อแพร่ระบาดไปทั่วทุกแห่งหน ถ้อยคำแห่งความรุนแรงเช่น การฆ่าคนตายตรงราชประสงค์ คนถ่อยเผาเมือง การต่อสู้กับผู้ก่อการร้าย การไล่ล่าหมายหัว การกล่าวอ้างว่ามีคนพยายามล้มล้างสถาบันโดยเปรียบเทียบกับคอมมิวนิสต์ การเรียกตัวเองว่า

¹⁰ ชชาติรี ประภิตนทการ, “Central World : นัยยะทางการเมืองต่อคนชั้นกลางกรุงเทพ ฯ” *วารสารอ่าน* ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 เมษายน-กันยายน (2553):102-116

¹¹ วาสนา นาน่วม, *ลับ ลวง เลือด* (กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2553)

¹² ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, *สันติทฤษฎี/วิถึวัฒนธรรม* (กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์โกลด์คิมทอง, 2539)

ไพร่ต้องล้มล้างอำมาตย์ ถ้อยคำดังกล่าวอาจเป็นการตอกย้ำและแบ่งแยกความเป็นพวกเรา พวกเขา ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น จนกระทั่งถ้าไม่ระมัดระวังให้ดีอาจเป็น **ข้ออ้างที่รองรับ** (Justification) ให้มนุษย์เห็นว่า ความรุนแรงสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างตนกับผู้อื่นได้ โดยมีข้ออ้างที่รองรับ โดยใช้ประเด็น **ชนชั้น** ที่ต้องล้มล้างผู้ปกครองเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม หรือข้ออ้างในประเด็น **ชาตินิยม** ที่ต้องปกป้องสถาบันให้ดำรงคงอยู่¹³

บาดแผลที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นบาดแผลที่ลึก ต้องใช้เวลานานกว่าแผลจะแห้ง และแม้ว่าแผลนั้นจะแห้งไปแล้ว ก็ยังคงเกิดรอยขึ้นให้เราได้จดจำถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเป็นการจดจำเพื่อจะได้ร่วมกันก้าวข้ามสังคมแห่งความรุนแรงและเกลียดชัง ไปสู่สังคมสันติวัฒนธรรมที่ผู้คนสามารถอยู่ร่วมกันได้ แม้ว่าจะไม่ได้รักกัน แต่ก็ไม่ถึงขั้นช่นฆ่ากันให้หมดไปจากสังคม

การใช้สันติวิธีของพลังทางสังคมและรัฐกับการจัดการความขัดแย้งในปัจจุบัน

ในช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง แม้กระทั่งระหว่างและภายหลังการเกิดเหตุโศกนาฏกรรมในสังคมไทย มีความพยายามจากภาคส่วนต่าง ๆ เรียกร้องให้ทุกฝ่ายใช้สันติวิธีและมีสติในการจัดการปัญหา สันติวิธีดังกล่าวหมายถึงอะไร อาจจะพอตอบได้จากนิยามสันติวิธีที่ ดร.มารค ตามไท มักกล่าวถึงเสมอว่า สันติวิธีมี 2 ความหมายคือ 1) การเรียกร้องอย่างสันติเพื่อให้บรรลุในเป้าหมายของตนเอง เช่น การชุมนุม การเดินขบวน เป็นต้น 2) การจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเจรจา ไกล่เกลี่ย การสานเสวนา เป็นต้น

สันติวิธีแบบแรก การเรียกร้องอย่างสันติซึ่งความหมายที่สังคมน่าจะเห็นพ้องต้องกันมากที่สุดคือ **การเรียกร้องโดยไม่ใช้ความรุนแรง การชุมนุมเรียกร้องจะยังคงอยู่กับเราไปอีกยาวนาน แต่ชุมนุมเรียกร้องแบบไหนที่ควรจะเป็น** การชุมนุมเรียกร้องเพื่อกดดันเรียกร้องแบบธรรมดามีความแตกต่างกับการดื้อแพ่งหรืออารยะขัดขืน การดื้อแพ่งเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายเพราะรู้สึกว่ามีความไม่เป็นธรรม ควรมีขอบเขตแค่ไหนและการยอมรับผลในการกระทำควรมีน้อยเพียงใด ? การชุมนุมแบบยึดทำเนียบรัฐบาล ? ชุมนุมแบบปิดสนามบิน ? การสกัดกั้นการประชุมอาเซียนซัมมิตและพยายาม

13 ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, สันติทฤษฎี/วิถีวัฒนธรรม (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โกลเดิลคิมทอง, 2539)

เข้าไปค้นหานายกรัฐมนตรีที่พ่าย ? ชุมนุมแบบปิดแยกราชประสงค์เอาไหม ? ทั้งกลุ่มพันธมิตร ฯ และ กลุ่ม นปช. ต่างก็แน่นยำและบอกกับสังคมว่าใช้สันติวิธี อหิงสา

ทั้งการชุมนุมของพันธมิตรและนปช.เองมีจุดเน้นในการเรียกร้องที่หลากหลาย ถ้าเราเปรียบเทียบ ขบวนการไฟเราจะเห็นได้ชัดเจนว่าแต่ละขบวนการมีกลุ่มที่ขึ้นรถไฟที่แตกต่างกันหลาย และ มีปลายทางที่จะลงทั้งเหมือนและแตกต่างกัน แต่อาจสรุปหัวใจ หรือสาระสำคัญของการชุมนุมของทั้งสองฝ่ายได้ว่า กลุ่มพันธมิตรชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้เกิด **คุณธรรม จริยธรรม** ขึ้นในสังคม กล่าวคือผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่โกงกิน ไม่บริหารประเทศเหมือนบริหารบริษัทเอกชน ไม่เล่นพวกพ้อง โดยการเรียกร้องให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ลาออก และต่อมาก็เป็นเครือข่ายของอดีตนายกรัฐมนตรี ขณะที่กลุ่มนปช.เองก็มีการเรียกร้องที่หลากหลาย แต่อาจจะสรุปได้ว่าหัวใจสำคัญคือการเรียกร้อง **ความเป็นธรรมและประชาธิปไตย** ต้องการให้เกิดสังคมที่เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ต้องการความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในทุกระดับของสังคม ต้องการให้สังคมปราศจากชนชั้น สำหรับจุดเน้นในการนำเสนอสันติวิธีของทั้งสองกลุ่มนั้นจะพิจารณาประเด็นหลักไปที่ **ลักษณะของการใช้สันติวิธี** ของทั้งสองกลุ่ม

สันติวิธีของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยก่อตัวขึ้นมาในช่วงต้นปี พ.ศ. 2549 โดยมีแกนนำคือนายสนธิ ลิ้มทองกุล นายสมศักดิ์ โกศัยสุข นายพิภพ ธงไชย นายสุริยะใส กตะศิลา พลตรีจำลอง ศรีเมือง โดยเรียกร้องให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และผลักดันให้มีการปฏิรูปการเมืองรอบ 2 โดยระบุว่า พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร คอร์รัปชัน มีผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างธุรกิจส่วนตัวกับผลประโยชน์ของประเทศ การทำลายกลไกการตรวจสอบภาครัฐ สำหรับแนวทางในการเคลื่อนไหวมี 2 แนวทางคือ **แนวทางกฎหมาย โดยใช้ช่องทางรัฐธรรมนูญ** การเข้าชื่อ 50,000 รายชื่อเพื่อถอดถอน พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ออกจากตำแหน่ง **แนวทางการเคลื่อนไหวมวลชน** ด้วยการจัดปราศรัย อภิปราย ทำสื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ สติกเกอร์ กลุ่มพันธมิตรกำหนดแนวทางในการกดดันนายกรัฐมนตรีด้วยการนัดชุมนุมที่สนามหลวงในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2549 จนกระทั่ง พ.ต.ท. ทักษิณ ชิน

วัตร ประกาศยุบสภาก่อนที่จะมีการชุมนุมครั้งใหญ่ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย¹⁴ ประเด็นในการเรียกร้องของกลุ่มพันธมิตรนั้นมีความชัดเจนว่าให้พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ลาออกจากตำแหน่ง ด้วยเหตุผลคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องมีของนักการเมือง ถ้ากล่าวให้ไปไกลกว่าตัวบุคคลก็คือ ไม่ว่านักการเมืองจะเป็นใครก็ตาม จะต้องบริหารประเทศด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ไม่ควรจะเข้ามาหาผลประโยชน์ใส่ตนเองและพวกพ้อง ไม่คอร์รัปชัน และต้องเปิดให้มีช่องทางในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างจริงจัง การเคลื่อนไหวเรียกร้องของกลุ่มพันธมิตรภายใต้ข้อความที่ว่า สงบ สันติ อหิงสา ผ่านทางสื่อหลักคือ ASTV และหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ

ภายหลังจากการเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 พรรคไทยรักไทยซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรคยังคงได้รับคะแนนเสียงข้างมาก ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญพิพากษาให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะ เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ พรรคมหาชนและพรรคชาติไทยในขณะนั้นไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง พร้อมทั้งกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 15 ตุลาคม 2549 ลักษณะของการใช้สันติวิธีในช่วงนั้นกลุ่มพันธมิตร ฯ ได้เรียกร้องกดดัน **จัดเวที รณรงค์ เข้าชื่อ** เพื่อเรียกร้องให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ยุติบทบาทการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พร้อมทั้งกำหนดวันชุมนุมใหญ่อีกครั้ง แต่กลุ่มพันธมิตร ฯ ก็ได้ยุติบทบาทในช่วงแรกหลังจากการรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2549¹⁵

ภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 พรรคพลังประชาชนในขณะนั้นได้รับการเลือกตั้ง 233 ที่นั่ง จากทั้งหมด 480 ที่นั่ง ได้จัดตั้งรัฐบาลผสมโดยนายสมัคร สุนทรเวช ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และบริหารประเทศได้ระยะเวลาหนึ่ง กลุ่มพันธมิตรประชาชน ฯ ได้กลับมาดำเนินกิจกรรมอีกครั้ง โดยได้จัดการ**ชุมนุมประท้วงกว่าสามเดือนบนถนนราชดำเนิน ฯ** โดย **ยึดพื้นที่ถนนราชดำเนินนอก** หน้าบริเวณสำนักงานสหประชาชาติ จนถึงแยก จปร. **ตั้งเวทีปราศรัย** เพื่อ ถอดถอน ส.ส.และส.ว. ที่เสนอญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญ รวมถึงใช้ยุทธศาสตร์**ดาวกระจาย**ไปกดดันหน่วยงานรัฐต่าง ๆ เช่น สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อเรียกร้องให้เร่งดำเนินคดีกับ

¹⁴ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะโดยสันติวิธีรุ่นที่ 4 สถาบันพระปกเกล้า, ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้นำรัฐบาลกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและพรรคการเมืองฝ่ายค้าน จัดทำ ณ กรกฎาคม 2549

¹⁵ “การขับไล่ทักษิณ ชินวัตรจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี”(ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki>

พ.ต.ท.ทักษิณ ฯ ในทุกคดีโดยไม่เลือกปฏิบัติ¹⁶ สำหรับเหตุผลในการดาวกระจายเพื่อให้ผู้ชุมนุมมีการเคลื่อนไหวบ้างไม่ให้อึดใจกว่านี้เกินไป หลังจากชุมนุมบนถนนราชดำเนินนาน 102 วัน กลุ่มพันธมิตร ฯ ตัดสินใจ**ยึดทำเนียบรัฐบาล**และประกาศปักหลักจนกว่ารัฐบาลจะลาออก¹⁷ โดยใช้ชื่อการเคลื่อนการชุมนุมไปยังทำเนียบรัฐบาลในวันที่ 20 มิถุนายน 2551 ว่า**ยุทธการสงคราม 9 ท้า** เคลื่อนกลุ่มผู้ชุมนุม 9 เส้นทางรอบทำเนียบรัฐบาล จนกระทั่งยึดทำเนียบรัฐบาลได้ในวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2551 การเคลื่อนไหวเพื่อกดดันรัฐบาลนี้กลุ่มพันธมิตรได้ร่วมกับเครือข่าย พนักงานเดินรถไฟแห่งประเทศไทย พร้อมด้วยสหภาพท่าเรือ สหภาพการบินไทย สหภาพการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สหภาพการประปา และสหภาพขสมก. **นัดหยุดงานเพื่อกดดันให้รัฐบาลลาออก** ขณะเดียวกันกลุ่มพันธมิตร ฯ จังหวัดภูเก็ต สงขลา และกระบี่ร่วมกัน**ปิดสนามบินภูเก็ต หาดใหญ่และกระบี่ รวมถึงปิดการเดินทางโดยรถไฟสายใต้**

ภายหลังจากที่นายสมัคร สุนทรเวช พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วยคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญเนื่องจากขาดคุณสมบัติในการเป็นนายกรัฐมนตรี นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อมา กลุ่มพันธมิตรเคลื่อนไหวขบวนไป**ปิดล้อมรัฐสภา**เพื่อปิดทางสมาชิกรัฐสภาเข้าฟังนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ตำรวจจึงใช้แก๊สน้ำตายิงใส่กลุ่มผู้ชุมนุมเพื่อเปิดทางให้ สส.สว.เข้าไปประชุมในรัฐสภา¹⁸

การเคลื่อนไหวที่ถือได้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวครั้งสุดท้ายหรือสงครามครั้งสุดท้ายของพันธมิตร คือการยกระดับจากการยึดทำเนียบมาเป็นการยึดสนามบิน กลุ่มพันธมิตร**ยึดสนามบินสุวรรณภูมิและดอนเมือง**เพื่อกดดันให้นายกรัฐมนตรีลาออก ในที่สุดการชุมนุมของพันธมิตรก็ได้ยุติลง ไม่ใช่เพราะเกิดจากการชุมนุม แต่เกิดจากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยยุบพรรคพลังประชาชนและพรรคร่วมรัฐบาล และตัดสิทธิทางการเมือง นักการเมืองที่ถูกตัดสิทธินี้มนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ รวมอยู่ด้วย ทำให้พ้นจากตำแหน่ง

¹⁶ ฤกษ์ ศุภสิริ , ประวัติย่อการเมืองไทยในรอบทศวรรษ (กรุงเทพฯ : โพลีบุ๊กส์, 2553)

¹⁷ ฤกษ์ ศุภสิริ , ประวัติย่อการเมืองไทยในรอบทศวรรษ (กรุงเทพฯ : โพลีบุ๊กส์, 2553)

¹⁸ ฤกษ์ ศุภสิริ , ประวัติย่อการเมืองไทยในรอบทศวรรษ (กรุงเทพฯ : โพลีบุ๊กส์, 2553)

นายกรัฐมนตรี ในเวลาต่อมาสนธิ ลิ้มทองกุล แกลงข่าวและประกาศยุติการยึดสนามบิน¹⁹ ซึ่งใช้เวลาการประชุมต่อเนื่องยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทยถึง 193 วัน

ในช่วงการประชุมของกลุ่มพันธมิตรจะสังเกตเห็นได้ว่า กลุ่มพันธมิตร ๔ ต้องมีความระมัดระวังอาวุธโดยเฉพาะเครื่องยิงลูกระเบิด M 79 ซึ่งยังเข้าใส่กลุ่มผู้ชุมนุมอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่สนามหลวง สถานีรถไฟฟ้ามหานคร ทำเนียบรัฐบาล สะพานมัฆวาน แยกสวนมิสกวัน สำนักงานASTV สนามบินดอนเมืองอีกหลายครั้ง โดยกลุ่มพันธมิตร ๔ จะมีการคัดคอยดูแล คือนักรบศรีวิชัย ที่รักษาความปลอดภัยของกลุ่มพันธมิตร แม้กระทั่งภายหลังการประชุมยุติแล้วยังมีการยิงถล่มแกนนำพันธมิตรคือนายสนธิ ลิ้มทองกุล ทำให้นายสนธิ และคนขับรถได้รับบาดเจ็บ

คำถามใหญ่ที่สังคมตั้งคำถามอย่างจริงจังหนักแน่นคือการยึดทำเนียบรัฐบาลกับการยึดสนามบินเป็นการใช้สันติวิธีหรือไม่ ? และเป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่ถ้าเทียบกับผลกระทบที่เกิดขึ้นในสังคมไทย คำตอบที่คงพอจะตอบได้ก็คือเป็นสันติวิธีที่ไม่ได้ใช้ความรุนแรงทางกายภาพ แต่ถ้าจะอธิบายไปมากกว่านี้ในระดับที่ลึกไปกว่าทางกายภาพคงเป็นเรื่องที่สังคมไทยคงต้องมาหาคำตอบร่วมกันถึงสันติวิธีที่ควรจะเป็น

สันติวิธีของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ (นปช.)

กลุ่ม นปช. ก่อตัวขึ้นหลังจากการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 โดยกลุ่มผู้สนับสนุน พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งมีความรักและศรัทธาในแนวทางการบริหารงานประเทศที่ผ่านมาของ พ.ต.ท.ทักษิณ ๔ ที่สามารถยึดครองหัวใจคนไทยได้เป็นจำนวนมากสังเกตได้จากการเลือกตั้งในครั้งที่ผ่านมา โดยได้รับคะแนนเสียงเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะภาคอีสานและภาคเหนือ แต่ถ้าจะมองให้ลึกไปกว่าการยึดติดตัวบุคคล กลุ่ม นปช. ก่อตั้งขึ้นมาด้วยเหตุผลทางการเมืองมากกว่าเรื่องเศรษฐกิจ ในหลัก 6 ประการ เช่น เพื่อสร้างระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยกเลิกรัฐธรรมนูญปีพ.ศ. 2550 นำรัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2540 มาใช้ การสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ฯลฯ²⁰

¹⁹ สำนักกฎหมายฮัมสเตอร์ดัม แอนด์ เปรอฟ , การสังหารหมู่ที่กรุงเทพฯ (กรุงเทพฯ ๔ : ภาพพิมพ์ ,2553)

²⁰ สำนักกฎหมายฮัมสเตอร์ดัม แอนด์ เปรอฟ , การสังหารหมู่ที่กรุงเทพฯ (กรุงเทพฯ ๔ : ภาพพิมพ์ ,2553)

ลักษณะการใช้สันติวิธีของกลุ่ม นปช. มีหลายลักษณะในการเรียกร้อง กดดันให้รัฐบาลยุบสภา เพื่อจะได้จัดให้มีการเลือกตั้งเกิดขึ้น กลุ่ม นปช. ได้ประท้วงหน้ารัฐสภา **ปิดกั้นไม่ให้สมาชิกสภาผู้แทน เดินทางออกจากรัฐสภา**ได้ในวันที่มีการเลือกนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 ต่อมาเป็นการ **ยื่นข้อเรียกร้อง** ให้เร่งรัดดำเนินคดีกับแกนนำพันธมิตรที่ยึดทำเนียบ รัฐบาล ยึดสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที และการยึดสนามบิน รวมถึงเรียกร้องให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 ให้กลับมาใช้รัฐธรรมนูญ 2540 ด้วยเหตุผลรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีความเป็นประชาธิปไตย มิได้มาจากการรัฐประหาร²¹

แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่ม นปช. นั้นจะกระจายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ตามต่างจังหวัดเพื่อหาแนวร่วม โดยมีไฮไลต์คือการ **โฟนอิน** จาก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และมีสัญลักษณ์เสื้อสีแดงและตีนตบเป็นสัญลักษณ์ มีการเรียกตัวเองว่าไพร่เพื่อต่อสู้กับอำมาตย์ เรียกว่าเป็น **แดงทั้งแผ่นดิน** สัญจรไปตามจังหวัดต่าง ๆ โดยมีสื่อหลายสื่อ เช่น D station Voice of Thaksin สื่อวิทยุชุมชน เป็นต้น ช่วงที่เคลื่อนไหวเข้มข้นคือในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 จัดชุมนุมแดงทั้งแผ่นดินสัญจรที่สนามหลวงและ **เคลื่อนขบวนมาที่ทำเนียบรัฐบาล** เรียกร้องให้ประธานองคมนตรีและนายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง โดยกลุ่ม นปช. เชื่อว่าประธานองคมนตรีอยู่เบื้องหลังการทำรัฐประหารที่ผ่านมา และได้ **เคลื่อนขบวนไปที่บ้านสี่เสาเทเวศ** บ้านพักของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยรถขบวนนำโดย นพ.เหวง และ นพ.สันต์ ฯ ใช้คำว่า “ขบวนสันติวิธี” และเมื่อถึงบ้านสี่เสาแล้วก็เรียกร้องให้ลาออกจากตำแหน่งประธานองคมนตรี จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ได้เข้าสลายการชุมนุมและแกนนำบางคนถูกตำรวจจับกุมตัวไป²² นอกจากนี้มีการชุมนุมเพื่อขัดขวางการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนในช่วง 7-10 เมษายน พ.ศ. 2552 ที่โรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท พัทยา กลุ่ม นปช. **ปิดล้อมทางเข้า-ออกโรงแรม และบุกเข้าไปในโรงแรม** เพื่อให้ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทำให้การประชุมอาเซียนต้องยกเลิกไป รวมถึงมีการติดตาม เข้ายิงสิ่งของใส่ขบวนรถของนายกรัฐมนตรี²³ ในช่วงเดือนเมษายนกลุ่ม นปช. ได้เคลื่อนไหวย่างเข้มข้น ณ กรุงเทพมหานคร ใช้วิธี **ดาวกระจาย** ไปยังพรรคประชาธิปัตย์ ศาลรัฐธรรมนูญ กองบัญชาการทหารบก

²¹ ฤกษ์ ศุภสิริ , ประวัติย่อการเมืองไทยในรอบทศวรรษ (กรุงเทพฯ : โพลีบุ๊กส์, 2553)

²² ฤกษ์ ศุภสิริ , ประวัติย่อการเมืองไทยในรอบทศวรรษ (กรุงเทพฯ : โพลีบุ๊กส์, 2553)

²³ ฤกษ์ ศุภสิริ , ประวัติย่อการเมืองไทยในรอบทศวรรษ (กรุงเทพฯ : โพลีบุ๊กส์, 2553)

กระทรวงการต่างประเทศ อนุสาวรีย์ และให้กลุ่มแนวร่วมแท็กชูปิดถนนต่าง ๆ เช่น จุดตัดพระโขนง เชิงสะพานพระปิ่นเกล้า จนกระทั่งในช่วงที่ทหารจะเข้ามาสลายการชุมนุมของกลุ่ม นปช. ผู้ชุมนุมเผายางรถยนต์ ยึดรถประจำทางพุ่งเข้าชนเจ้าหน้าที่ทหาร รวมถึงยึดรถแก๊สมาจอดที่ถนนดินแดง แต่ในที่สุดแกนนำนปช.ได้ประกาศยุติการชุมนุมและแกนนำได้เข้ามอบตัวต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

การกลับมาชุมนุมครั้งใหญ่อีกครั้งในช่วงเดือนเมษายน 2553 โดยเริ่มต้นจากเดือนมีนาคม ปี 2553 กลุ่มนปช.เรียกร้องให้นายอภิสิทธิ์ ฯ ยุบสภาและให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยกล่าวว่าไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง โดยตั้งจุดชุมนุมที่สะพานผ่านฟ้าลีลาศ ถนนราชดำเนิน จากนั้น ใช้วิธีดาวกระจาย กระจายไปทั่วกรุงเทพ ฯ ไปที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เ็นปีที่ กัดต้นรัฐบาลที่ราบ 11 มีการเจาะเลือด เพื่อนำไปเทยังสถานที่ต่าง ๆ เช่น เทหน้าทำเนียบรัฐบาล หน้าบ้านนายอภิสิทธิ์ ฯ บ้านพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยมีพราหมณ์เป็นผู้นำทำพิธีเทเลือด²⁴ การชุมนุมบางครั้งใช้ชบวนดาวฤกษ์คือไปด้วยกันไม่แยกจากกันโดยมีกองทัพอากาศไซด้นำและชบวนคนของนปช.²⁵ รวมถึงมีการโกนผมประท้วงเรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภา และทำพิธีสาปแช่งนายกรัฐมนตรี และมีการแห่ศพผู้เสียชีวิตจากการสลายการชุมนุมเดินจากสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ชบวนประกอบด้วยรถยนต์บรรทุกโลงศพเพื่อมาตั้งเวทีที่แยกราชประสงค์ ในย่านใจกลางธุรกิจกลางเมือง รวมถึงปักหลักที่สถานีไทยคม ทั้งนนทบุรีและปทุมธานี เรียกร้องให้ยุติการระบับการเผยแพร่สัญญาณพีทีวี ของกลุ่ม นปช.²⁶ การตรวจค้นโรงพยาบาลจุฬา ฯ โดยอ้างว่ามีการซ้อมซ้อมกำลังทหารอยู่ในโรงพยาบาล นอกจากนี้ กลุ่ม นปช.มีการเคลื่อนไหวในพื้นที่ต่างจังหวัด เช่น จังหวัดขอนแก่น ได้รับการขนานนามว่าขอนแก่นโมเดล ตั้งด่านสกัดตำรวจ ทหาร และตรวจค้นรถที่ต้องสงสัย รวมถึงในอีสานจังหวัดต่าง ๆ เช่น อุตรธานี ได้สกัดหน่วยทหารและยุทธโธปกรณ์ จนกระทั่งภายหลังจากการสลายการชุมนุมที่แยกราชประสงค์ กลุ่มนปช.ได้บุกยึดศาลากลางจังหวัดต่าง ๆ เช่น ขอนแก่น อุตร ฯ มุกดาหาร อุบลราชธานี เป็นต้น นอกจากนี้ กลุ่มนปช.ได้จัดกิจกรรม “เราเห็นคน

²⁴ ฤกษ์ ศุภสิริ , ประวัติย่อการเมืองไทยในรอบทศวรรษ (กรุงเทพฯ : โพสต์บุ๊กส์, 2553)

²⁵ วาสนา นาน่วม, ลับ ลวง เลือด (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2553)

²⁶ ฤกษ์ ศุภสิริ , ประวัติย่อการเมืองไทยในรอบทศวรรษ (กรุงเทพฯ ฯ : โพสต์บุ๊กส์, 2553)

ตาย” กิจกรรมผูกผ้าแดงที่สืบทอดมาแต่ราชประสงค์ โดยนัดคนใน Facebook ไปผูกผ้าแดงไว้อาลัยกับผู้สูญเสียชีวิต เป็นต้น

การชุมนุมของกลุ่ม นปช. มีการัดจำนวนหนึ่งคอยป้องกัน และตอบโต้การใช้ความรุนแรง ลักษณะของการปราศรัยหลายครั้งบอกว่าชุมนุมอย่างสันติ โดยจะไม่รุกรานใครก่อนแต่ถ้าตีมาจะตีได้กลับทุกครั้ง ซึ่งธงชัย วินิจจะกูล มีความเห็นว่าแตกต่างกับสันติวิธีของมหาตมะคานธี แต่เป็นสันติวิธีแบบนักเลงลูกทุ่ง คือรักพวกพ้อง ไม่ทำร้ายใครก่อนและพร้อมจะตอบโต้เมื่อมีคนทำร้ายก่อน...²⁷

จากที่กล่าวมาทำให้เราเข้าใจถึงลักษณะการใช้สันติวิธีในการเรียกร้องของทั้งกลุ่มพันธมิตร ฯ และกลุ่ม นปช. เพื่อให้บรรลุในเป้าหมายของตน การชุมนุมในลักษณะใดจะถือว่าเกินขอบเขต สังคมรับได้มากน้อยเพียงใด เป็นวัฒนธรรมของสังคมไทยที่ต้องผ่านการถกเถียง พุดคุยกันเพื่อให้ได้ผลึกทางความคิดร่วมกันถึงลักษณะและแนวทางการใช้สันติวิธีในสังคมไทยร่วมกัน ซึ่งแน่นอนว่าอาจมีทั้งความเหมือนและความต่างกับ สันติวิธีแบบมหาตมะคานธีที่ปฏิเสธการสร้าง ความเกลียดชัง และผู้กระทำการ ดื้อแพ่งนั้นต้องยอมรับความเจ็บปวดและผลที่เกิดขึ้น

สันติวิธีในการจัดการความขัดแย้ง : บางส่วนของพลังสันติวิธีในสังคมไทย

นอกจากสันติวิธีในการเรียกร้อง ชุมนุมกดดันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มตนเอง แล้ว สันติวิธีแบบที่สอง คือการจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเจรจา การไกล่เกลี่ย การสานเสวนา มีความพยายามจากภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมในการเข้าไปจัดการวิกฤตการณ์ของปัญหาสังคมไทย โดยมีเป้าหมายในการเคลื่อนไหวเดียวกันคือ อยากเห็นสังคมไทยสงบสุข ไม่อยากให้เกิดความรุนแรงถึงขั้นนองเลือดขึ้นในสังคมไทย โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การพุดคุย เจรจา การรณรงค์ทางด้านความคิด พลังทางสังคมและพลังเครือข่ายทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องด้วยความปรารถนาดีอยากเห็นสังคมไทยอยู่ในสภาวะปกติ แต่ด้วยข้อจำกัดของผู้เขียนเองจะขอนำเสนอภาพบางส่วนของสันติวิธีในสังคมไทย คือเครือข่ายสานเสวนาเพื่อสันติธรรม เครือข่ายหยุดทำร้ายประเทศไทย การเจรจา 2 ครั้ง ณ สภาพัฒนาการเมืองและสถาบันพระปกเกล้า

-เครือข่ายสานเสวนาเพื่อสันติธรรม

27 ธงชัย วินิจจะกูล, “เชื้อร้ายเมื่อร่างกายทางการเมืองไทยติดเชื้อแดง” .วารสารอ่าน ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 เมษายน-กันยายน (2553):186-193

ภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม อาทิ ผู้แทนจากสถาบันพระปกเกล้า สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย และองค์กรเครือข่าย ได้จัดตั้งเครือข่ายสานเสวนาเพื่อสันติธรรมในช่วงปี 2551 ภายใต้บริบทสถานการณ์ที่กลุ่มพันธมิตร เคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลอย่างเข้มข้นและมีแนวโน้มที่อาจจะเกิดความรุนแรงขึ้น เครือข่ายสานเสวนาเพื่อ สันติธรรมตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์คือ 1)รณรงค์เรียกร้องให้ทุกคนช่วยกันยุติการใช้ความรุนแรงในทุก รูปแบบ 2)หันหน้ามาคุยกันด้วยการสานเสวนา เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาของประเทศ และสร้าง พื้นที่ให้พลังเงียบและสื่อมวลชนได้ออกมามีส่วนร่วมในการรณรงค์ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาความ ชัดแย้ง เครือข่ายสานเสวนาเพื่อสันติธรรม ได้จัดเวทีสานเสวนาครั้งใหญ่ เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 26 ตุลาคม 2551 ณ หอประชุมใหญ่ กรมประชาสัมพันธ์ ซอยอารีสัมพันธ์ ถนนพระราม 6 มีผู้ร่วมสานเสวนาประมาณ 1,000 กว่าคน มีการแจกเสื้อ สติกเกอร์ และจัดทำบทความเพื่อเผยแพร่แนวคิดการเสริมสร้างความ สมานฉันท์²⁸

กิจกรรมของเครือข่ายสานเสวนา ฯ เช่น การเข้าพบนายกรัฐมนตรี นายสมชาย วงษ์สวัสดิ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มอบเสื้อขาวสัญลักษณ์ของสันติและการยุติความรุนแรง ซึ่ง นายกรัฐมนตรีได้แถลงว่าให้การสนับสนุนแนวทางของเครือข่ายนี้ เพราะเป็นวิธีการหาทางออก ลดความ ชัดแย้งในบ้านเมือง โดยหันหน้ามาพูดคุยกัน เข้าพบผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เข้าพบผู้นำฝ่ายค้าน นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เข้าพบประธานวุฒิสภา รวมถึงการออกแถลงการณ์เพื่อเรียกร้องให้ชุมนุม อย่างสันติสงบ ปราศจากอาวุธ นับเป็นการรณรงค์เพื่อกดดันสังคมให้ใช้พลังทางสันติ

ในช่วงเหตุการณ์ที่กลุ่มพันธมิตรยึดสนามบินดอนเมืองและสุวรรณภูมิโดยพันธมิตร เครือข่ายสาน เสวนาเพื่อสันติธรรมพยายามเรียกร้องไม่ให้เกิดความรุนแรงขึ้น โดยเรียกร้องให้มีการเจรจากันของผู้ที่ เกี่ยวข้องโดยพร้อมจะเป็นตัวกลางให้ แต่ในที่สุดพันธมิตรได้ยุติการชุมนุมออกจากสนามบิน แต่ไม่ได้เป็น เพราะการกดดันด้วยการยึดสนามบิน แต่เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคการเมืองพรรคพลัง ประชาชนเป็นเหตุให้นายกรัฐมนตรีพ้นสภาพไป

28 สำนักงานระับข้อพิพาท, ทำเนียบหน่วยงานด้านการระับข้อพิพาททางเลือก (นนทบุรี : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, 2553)

ภายหลังเหตุการณ์การยุบพรรคการเมือง และนายกรัฐมนตรีต้องพ้นสภาพไป เครือข่ายยังคงพยายามให้ข้อมูลและเชิญชวนกับสังคมว่าควรจะต้องช่วยกันติดตาม ตรวจสอบ ร่วมกันรณรงค์มิให้สังคมเกิดความรุนแรงต่อไปในอนาคต

เครือข่ายหยุดทำร้ายประเทศไทย

เครือข่ายหยุดทำร้ายประเทศไทยมีสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเป็นแกนนำทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับพลังเครือข่ายอีกจำนวนมาก อาทิ สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ร่วมกับเครือข่ายมหาวิทยาลัย สถาบันพระปกเกล้า สมาคมนักข่าวและนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ผู้แทนองค์กรธุรกิจ ฯลฯ ตั้งขึ้นมาในช่วงปีพ.ศ. 2552 ที่กลุ่ม นปช.มีกิจกรรมการเคลื่อนไหวอย่างเข้มข้น เครือข่ายดังกล่าวถูกตั้งคำถามจากทั้งกลุ่มนปช. และสื่อ ASTV ว่ามีความเป็นกลางแท้จริงหรือไม่ และไม่ยอมพูดถึงสาเหตุที่แท้จริงของรากเหง้าปัญหา²⁹ กิจกรรมของเครือข่าย เช่น เวทีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็น แลกเปลี่ยนกิจกรรมระดับธงไว้ที่หน้าบ้าน แต่งบทเพลง ใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่สื่อถึงสันติภาพ ทำกิจกรรมเพื่อยุติความรุนแรง ขอความร่วมมือสถานีวิทยุและโทรทัศน์ในการสนับสนุนแนวทางไม่ใช้ความรุนแรง แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการเผยแพร่แนวทางไม่ใช้ความรุนแรง รวบรวมบทความเกี่ยวกับการแก้ปัญหาด้วยสันติและการไม่ใช้ความรุนแรง

ภายหลังจากเหตุการณ์การเข้าควบคุมผู้ชุมนุม นปช.ช่วงสงกรานต์ปีพ.ศ. 2552 เสร็จสิ้นลง เครือข่ายหยุดทำร้ายประเทศไทย เชิญชวนทุกหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีสโลแกนว่า “หยุดทำร้ายประเทศไทย ทุกฝ่ายหยุดใช้ความรุนแรง” เช่น ยื่นหนังสือต่อประธานรัฐสภาขอความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรม แขนงธงชาติหน้าบ้าน หน่วยงาน โดยถือธงชาติชุมนุมกันโดยสงบ โดยเนื้อหาสาระสำคัญที่อยากสื่อไปให้ทราบทั่วกันคือ ประชาธิปไตยเห็นแตกต่างกันได้ แต่ต้องไม่ใช้ความรุนแรง ประชาธิปไตยต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น สร้างความยุติธรรมและความเป็นธรรมในสังคมไทย ทำให้กฎหมายศักดิ์สิทธิ์ และไม่เลือกปฏิบัติ สร้างความเป็นพลเมืองไทยที่มีสำนึกประชาธิปไตย

²⁹ ใครทำร้ายประเทศไทย ?? แลกเปลี่ยนหม่อมมนั่ม ของ เครือข่ายหยุดทำร้ายประเทศไทย แหล่งที่มา

<http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9530000034165>

กิจกรรมแสดงพลังของเครือข่ายหยุดทำร้ายประเทศไทยครั้งใหญ่ จัดในวันที่ 4 พฤษภาคม 2552 ทั้งในกรุงเทพ ฯ และต่างจังหวัด ในกรุงเทพ ฯ เครือข่ายได้ **เดินรณรงค์หน้าสวนลุมพินี** ยุติการแบ่งฝ่าย แบ่งสีเสื้อ โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ มาเข้าร่วมทั้งภาครัฐและเอกชน ในขณะที่ในต่างจังหวัดก็ได้ร่วมกิจกรรมรณรงค์กันอย่างแพร่หลาย

บทบาทของเครือข่ายมีเพิ่มขึ้นอีกครั้งในช่วงที่กลุ่ม นปช. กำหนดให้มีการชุมนุมใน กรุงเทพมหานครในวันที่ 14 มีนาคมพ.ศ. 2553 ได้มีข้อเรียกร้องต่อทุกฝ่ายเพื่อให้สังคมไทยและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ช่วยกันระงับยับยั้งความรุนแรง โดยเชิญชวนประชาชนร่วมกันแสดงพลังของสังคมไทยในการระงับยับยั้งความรุนแรงไม่ว่าเป็นการกระทำของฝ่ายใดก็ตาม โดยเสนอแนวทางป้องกันแก้ไขความรุนแรงด้วยกันร่วมกันรณรงค์ “**ไม่เอาความรุนแรง** “ ด้วยการ**ใช้สัญลักษณ์** หรือข้อความต่างๆ ที่เป็นสันติวิธี และเป็นการเตือนสติทุกฝ่ายไม่ให้ใช้ความรุนแรง ได้แก่ การ**นำธงชาติ** ติดที่หน้าบ้านหรือที่ทำงาน หรือใช้ **สี** **ขาว ใส่เสื้อขาว ผูกริบบิ้นขาว หรือใช้ ดอกไม้ หรือสัญลักษณ์ใด ๆ ที่สื่อถึงสันติภาพ** และการไม่ใช้ความรุนแรง และขอเชิญประชาชนที่เห็นด้วยกับ “การไม่เอาความรุนแรง” ร่วมกันรณรงค์ด้วยการ**ส่งข้อความ “ไม่เอาความรุนแรง”** ไปยังประชาชนกลุ่มต่างๆ เพื่อช่วยกันสร้างพลังของสังคมไทยในการระงับยับยั้งความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในครั้งนี้

การเจรจา 2 ครั้ง ณ ห้องประชุมสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า

ในช่วงที่สถานการณ์ทางการเมืองมีแนวโน้มที่จะเกิดการใช้ความรุนแรงจากฝ่ายต่าง ๆ และภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมพยายามที่จะเรียกร้องให้มีการพูดคุยกันเพื่อหาทางออกให้กับสังคมไทย แสงสว่างแห่งความหวังได้บังเกิดขึ้น โดยเกิดการเจรจากันระหว่างรัฐบาลกับนปช. 2 ครั้ง ในวันที่ ในวันที่ 28-29 มีนาคม 2553 ห้องประชุมสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า โดยที่เป็นการ**เจรจากันเอง**ฝ่ายละ 3 คน ฝ่ายรัฐบาลประกอบด้วย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี นายกรณ์ศักดิ์ สภาวสุ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี นายชานี ศักดิเศรษฐ์ รองเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ฝ่ายนปช.ประกอบด้วย นายวีระ มุสิกพงศ์ นายจตุพร พรหมพันธุ์ และนพ.เหวง โตจิราการ การเจรจาดังนี้เป็นารพูดคุยกันเองโดยตรง ไม่มีคนกลางในการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและกำกับกระบวนการ เนื่องจากคู่กรณีไม่ประสงค์จะให้ใครเป็นคนกลาง โดย**สถาบันพระปกเกล้าทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก**เกี่ยวกับการบันทึกเนื้อหาการเจรจา การใช้อาคารสถานที่ และการบริหารจัดการ

การเจรจา 2 ครั้งที่ผ่านมา กล่าวได้ว่าเป็น**จุดเริ่มต้นที่สำคัญ**ในการเริ่มต้นสร้างทางออกให้กับสังคม เนื่องจากการที่จะนำคู่กรณีที่มีความขัดแย้งกันสูงมาขึ้นสู่โต๊ะเจรจานั้นเป็นสิ่งที่ยากมาก จึงทำให้เราเห็นการเจรจาในครั้งนี้เต็มไปด้วยข้อมูล อารมณ์ ความรู้สึกที่แสดงออกมาเพื่อปกป้องจุดยืนของตนเอง แม้ว่าการเจรจาจะยังไม่ประสบความสำเร็จ ยังมีประเด็นที่เห็นแตกต่างกันอีกมาก แต่ก็มีประเด็นที่ทั้งคู่**เห็นพ้องต้องกัน**ว่า การพูดคุยกันขอให้พูดในเรื่องอนาคต ไม่ควรพูดถึงอดีตมาก **ต้องการให้เกิดสันติสุข**ในประเทศเพื่อให้สังคมไทยเดินหน้าไปได้ อยากเห็นประเทศไทยเป็นผู้ชนะยุติความแตกแยกในสังคม ปฏิเสธการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง เห็นด้วยกับการใช้สันติวิธีในการเจรจาพูดคุยกัน เพื่อหาทางออกร่วมกัน ไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหาร และเห็นด้วยว่ารัฐธรรมนูญปี 2550 ต้องมีการแก้ไข

สำหรับประเด็นที่**มีความเห็นแตกต่างกันมากคือประเด็นระยะเวลาในการยุบสภา** กลุ่ม นปช.ขอให้รัฐบาลยุบสภาภายใน 15 วัน เพื่อคืนอำนาจให้ประชาชนได้ใช้สิทธิในการเลือกตั้งกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ขณะที่รัฐบาลเห็นว่าควรยุบสภาภายใน 9 เดือน เพื่อผ่านการพิจารณางบประมาณแผ่นดิน การทำประชามติเพื่อถามประชาชนว่าควรมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นใดหรือไม่ รวมถึงต้องการสร้างบรรยากาศทางการเมืองให้มีความสงบและลดความตึงเครียดทางการเมืองลง โดยนักการเมืองทุกคนสามารถลงพื้นที่หาเสียงได้โดยไม่เกิดการใช้ความรุนแรงขึ้น³⁰

การเจรจาใน 2 ครั้งที่ผ่านมาจบลงด้วยการเลื่อนการเจรจาออกไปก่อน เนื่องจากทั้งสองฝ่ายยังไม่เห็นพ้องต้องกันในการกำหนดระยะเวลาในการยุบสภา ข้อสังเกตที่ได้จากการเจรจาในครั้งนี้เป็นการ**โต้เถียง**ไม่ได้เน้นการสานเสวนา เช่น มีกล่าวหาว่ามีการใช้ความรุนแรงในการทำร้ายประชาชน หรือการแก้ไขรัฐธรรมนูญต้องไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวและนิรโทษกรรม การโต้เถียงกันที่เกิดขึ้นเป็นไปเพื่อปกป้องจุดยืนของตนเองเพื่อสื่อสารกับประชาชนฝ่ายของตนที่ติดตามชมการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ วิทยุ ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการตอกย้ำและยึดมั่นในจุดยืนเดิมของฝ่ายต่าง ๆ ให้นักแน่นมากยิ่งขึ้น เข้าลักษณะที่ว่า “ฟังแต่ไม่ได้ยิน” คือรู้ว่าอีกฝ่ายพูดอะไร แต่ไม่เข้าใจใจถึงปัญหาร่วมกันและยังไปไม่ถึงการแสวงหาทางออกร่วมกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่เราเข้าใจได้ว่าคนที่ขัดแย้งกันอย่างเข้มข้นและแหลมคม เมื่อมาขึ้นสู่โต๊ะเจรจาย่อมจะต้องปกป้องจุดยืนของตนเอง

30 สรุปประเด็นเจรจา 2 รอบ รัฐบาล vs นปช. จัดทำโดยสถาบันพระปกเกล้า, มติชนรายวัน 2 เมษายน 2553

การจัดการความขัดแย้งด้วยแนวทางการพูดคุยหรือการรณรงค์เพื่อให้เกิดสันติสุขนั้นมีประโยชน์เรื่องง่าย เนื่องจากหลาย ๆ เหตุผลที่ทำให้คนไม่ยอมใช้หรือไม่พร้อมในการใช้แนวทางสันติ ผู้ที่ขับเคลื่อนงานด้านนี้ย่อมถูกทำร้าย และตอบโต้จากฝ่ายต่าง ๆ แต่ก็ต้องอาศัยความอดทน ความเชื่อมั่น ยืนหยัดในอุดมการณ์สันติวิธีว่าเป็นวิธีการเดียวที่จะนำพาสังคมไปสู่สันติวัฒนธรรมให้ได้ ที่สำคัญคือพลังของสังคมในการกดดันเรียกร้องให้สังคมมุ่งไปในทิศทางของสันติวิธี

ทางออกกรณีความเห็นต่างทางการเมือง : ข้อพึงพิจารณาสำหรับสังคมไทย

ระบบการเมืองไทยถึงทางตันในการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองด้วยแนวทางสันติวิธีแล้วหรือไม่? คำตอบมีได้อยู่ในสายลม แต่อยู่ที่พลเมืองไทยในการร่วมจิตใจก้าวข้ามพรมแดนแห่งความรุนแรงให้ได้ กรณีความเห็นต่างทางการเมืองยังคงมีความรุนแรงที่รอเวลาปะทุและระเบิดอีกรอบ ถ้าเรายังไม่สามารถจัดการกับความรุนแรงทางตรง โครงสร้างและวัฒนธรรมได้ เราอาจใช้อดีตเป็นบทเรียนมุ่งสู่ออนาคตร่วมกัน ทำไมในอดีตเราจึงสามารถเอาชนะคนที่เห็นเข้าป่าด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันได้ ด้วยการออกคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/23 โดยให้ถือว่าความไม่เป็นธรรมเป็นเงื่อนไขของภัยคอมมิวนิสต์ จึงให้ปฏิบัติต่อคนที่เข้าป่าว่าเป็นผู้หลงผิด มิใช่ศัตรู ควบคู่กับการให้อภัย และทำให้คนกลับเข้ามาอยู่ร่วมกันในสังคมได้³¹

ก้าวแรกที่สำคัญในการจัดการปัญหาเราควร**วิเคราะห์ปัญหาให้ถูกต้อง** ถ้ายึดตามหลักอริยสัจ 4 อะไรคือเหตุแห่งทุกข์ที่เกิดขึ้น กล่าวคือกลุ่มพันธมิตรอาจเน้นปัญหาเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของผู้มีส่วนกลุ่ม นปช. อาจมองเรื่องความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ และสังคม การเมือง เช่น ช่องว่างของรายได้ การเลือกปฏิบัติแบบสองมาตรฐาน โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร **เราควรค้นหาความต้องการที่แท้จริงให้ได้ว่าต้องการอะไร** เพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง

การสานเสวนาเป็นแนวทางหนึ่งที่เรานำมาใช้ป้องกันแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น citizen dialogue หรือโสหุ่ย สุมหัว เป็นการพูดคุยกันแบบเปิดใจ มีคนช่วยกำกับกระบวนการ มีกฎ กติกาในการ

31 คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.), เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์ (กรุงเทพฯ ฯ โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี ,2549)

พูดคุยกัน ไม่ใช่เห็นว่ากัน ไม่มองว่าใครเป็นคนผิด คนถูก ฟังกันอย่างตั้งใจ อาจจะเปิดพื้นที่พูดคุยทั่วประเทศทุกจังหวัด โดยเรามาหาแนวทางในการอยู่ร่วมกันให้ได้ในอนาคตอย่างสันติ และร่วมกันค้นหาว่าอะไรคือสิ่งที่เราต้องการที่แท้จริง อาจตั้งใจที่ว่า “สังคม การเมืองการปกครองที่พึงปรารถนาในอนาคต” รวมถึงอาจพูดคุยในประเด็นการเลือกตั้งระดับชาติที่กำลังจะเกิดขึ้น ควรจะกำหนดกติการ่วมกันจากสังคมและผู้มีอำนาจเพื่อให้นักการเมืองสามารถลงพื้นที่แข่งขันกันหาเสียงร่วมกันได้โดยปราศจากความรุนแรง

การสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้น เราจะสร้างเมล็ดพันธุ์สันติภาพหรือเมล็ดพันธุ์แห่งสงครามในใจคน ? เสื้อสีแดง สีเหลืองเราสามารถถอดหรือเปลี่ยนสีเสื้อได้ แต่ความเป็นมนุษย์คงอยู่กับเราตลอดไป เราอยากไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งในขบวนการสร้างความเกลียดชังซึ่งกันและกัน จนกระทั่งเห็นฝ่ายตรงข้ามไม่ใช่คนหรือไม่ ? ทะเลาะอะไรกัน? แห่งทิเบต รับสั่งว่า “สันติภาพในโลกจะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง ก็เมื่อเราแต่ละคนสร้างสันติภาพภายในใจเราเองก่อน แม้จะเป็นเรื่องที่ยากเย็นประการใดก็ตาม แต่ก็ยังเป็นหนทางเดียวที่สันติภาพจะเกิดขึ้นได้ในโลก³² เรามีคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 187/46 ลงนามในสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ที่เน้นให้ภาครัฐมีทัศนคติไม่มีความเกลียดชังต่อคนที่มีความคิดแตกต่าง ด้วยการจัดให้มีการศึกษาและฝึกอบรมแก่บุคลากรภาครัฐ ในอนาคตเราอาจจะขยายแนวคิดนี้ ไปสู่ทุกระดับของสังคมทั้งภาครัฐและเอกชน และให้การศึกษาด้านสันติภาพในทุกระดับชั้นของการศึกษา โดยร่วมมือกับสื่อมวลชนร่วมกันนำเสนอข่าวสารที่มุ่งให้เกิดสันติวัฒนธรรม มิใช่ข่าวที่เป็นการสร้างความเกลียดชัง นำไปสู่การแบ่งแยก แยกแยะจนกระทั่งนำไปสู่ความรุนแรงเกิดขึ้น

การแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคมไทย ปัญหาความไม่เป็นธรรมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เป็นปัญหาใหญ่ที่ทำลายชาติไทยในการฝ่าฟันร่วมกันก้าวข้าม การปฏิรูปประเทศคงไม่ได้เป็นเพียงหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง หรือคณะกรรมการชุดใดชุดหนึ่งเท่านั้น หลักสำคัญคือคนไทยทุกคนควรมีที่อยู่อาศัย ที่ทำกินหรือที่ในการประกอบอาชีพที่เพียงพอ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานถ้วนหน้า เมื่อเจ็บป่วยไข้ก็ได้รับการรักษาถ้วนหน้า และดำรงตนได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี ไม่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ผิวสี ฐานะ การศึกษา สถานะทางสังคม หรือแม้กระทั่งสีเสื้อที่สวมใส่

³² นิพนธ์ แจ่มดวง , ค่านิยมสองสิทธิมนุษยชนและความสมานฉันท์ของ ส.ศิวรักษ์ (กรุงเทพฯ ฯ :สำนักพิมพ์ศึกษิตสยาม, 2553)

การสร้างความสมานฉันท์ในสังคม สังคมไทยได้รับบทเรียนที่ปวดร้าวจากการสูญเสียในเหตุการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมา แล้วเราจะก้าวข้ามผ่านวิกฤตความรุนแรงที่เกิดขึ้นไปได้อย่างไร ? การสูญเสียที่เกิดขึ้นควรมีการเยียวยาด้วยการเคารพในหลักการการเปิดเผยความจริง³³ เพื่อเป็นการธำรงความยุติธรรมในสังคม เช่น มีผู้เสียชีวิตกี่คน เสียชีวิตด้วยเหตุอะไร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีความเป็นมาอย่างไร แต่ความเป็นจริงนั้นจะต้องเป็นความจริงทั้งหมด มิใช่เป็นความจริงเพียงแง่ใดแง่หนึ่งที่เอื้อประโยชน์ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ถึงที่สุดแล้วความจริงที่เราได้รับรู้ ก็จะทำให้เรากลับมาทบทวนตัวเอง เพื่อเดินไปสู่อนาคตกันอีกครั้ง สิ่งที่เราควรทำเร่งด่วนคือ การตระหนักและเยียวยาครอบครัวของผู้สูญเสีย ในการใช้ชีวิตดำรงชีพอยู่ต่อไป เพราะสมาชิกในครอบครัวที่หายไปนั้นอาจจะเป็นเสาหลักของครอบครัว หรือเป็นคนสำคัญในครอบครัว ซึ่งรัฐและสังคมควรให้การช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน จริงจัง พอเพียงในการดำรงชีวิตได้ต่อไป

จากข้อเสนอทางออกของความรุนแรงทางการเมืองข้างต้นที่กล่าวมานั้น ผู้เขียนยังเชื่อมั่นว่า **สังคมไทยที่ยังหลงอยู่ในอุโมงค์ที่มีมืดดำและหนาวเย็น ยังคงมีทางออกโดยเป็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์** ที่มองเห็นทางออกได้ด้วยความร่วมมือจากพวกเราทุกคน ในการร่วมกันเร่งผลักดันการสร้าง **ความสมานฉันท์** ให้เกิดขึ้น ด้วยการค้นหาความจริงทุกแง่ทุกมุม เพื่อเดินไปสู่อนาคต ร่วมกัน เร่งเยียวยาผู้สูญเสียอย่างเร่งด่วนไม่ให้รู้สึกว่าคุณทอดทิ้ง พร้อม ๆ กับการเปิดพื้นที่สานเสวนาทุกพื้นที่ และบ่มเพาะสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นกับประชาชนในทุกระดับ และมุ่งเน้นแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างสังคมซึ่งเป็นปัญหาใหญ่อย่างจริงจัง ถ้าทำได้เช่นนี้ ผู้เขียนเชื่อว่า “ความสุขและรอยยิ้มจะคืนกลับมาสู่สังคมไทยอย่างยั่งยืน”

³³ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.), *เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์* (กรุงเทพ ฯ โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ,2549)

บรรณานุกรม

คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.), เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์.

กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ,2549.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ . อาวูมิชีวิตแนวคิดเชิงวิพากษ์ว่าด้วยความรุนแรง .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน, 2546.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. สันติวิทยุ/วิถีวัฒนธรรม .กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์โกมลคีมทอง, 2539.

ชาติรี ประกิตนันทการ. Central World : นัยยะทางการเมืองต่อคนชั้นกลางกรุงเทพ ฯ. วารสารอ่าน ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 เมษายน-กันยายน (2553):102-116.

ธงชัย วินิจจะกุล. เชื้อร้ายเมื่อร่างกายทางการเมืองไทยติดเชื้อแดง . วารสารอ่าน ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 เมษายน-กันยายน (2553):186-193.

นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะ โดยสันติวิธีรุ่นที่ 4 สถาบันพระปกเกล้า, รายงานวิชาการเรื่อง ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้นำรัฐบาลกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและพรรคการเมืองฝ่ายค้าน จัดทำ ณ กรกฎาคม 2549.

นิพนธ์ แจ่มดวง . คั่นช่องส่องสิทธิมนุษยชนและความสมานฉันท์ของ ส.ศิวรักษ์ .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศีกษิตสยาม ,2553.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ.บทบาทสื่อมวลชนกับการปฏิรูปการเมือง .เอกสารประกอบการปาฐกถาพิเศษ อิศรา อมันตกุล ประจำปี 2552.

เปิดภาพหลักฐานใหม่กรณีเผา “เซ็นทรัลเวิลด์” และคดี 6 ศพ วัดปทุม ฯ ข้อมูลจาก ตร.แดงโม”. มติชนสุดสัปดาห์ (10-16 ธันวาคม 2553 ปีที่ 31 ฉบับที่ 1582)

ลูก ไรเลอร์ และทาเนีย พาฟเฟนโฮล์ช. คู่มือภาคสนามการสร้างสันติภาพ peace building แปลโดย พรรณงาม เก้าธรรมสาร กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด, 2548.

ฤกษ์ ศุภสิริ . ประวัติย่อการเมืองไทยในรอบทศวรรษ . กรุงเทพฯ : โพลีบุ๊กส์, 2553.

วันชัย วัฒนศัพท์ . ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา... นนทบุรี : ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท, 2550.

วาสนา นาน่วม. ลบลวงเลือด . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2553.

สำนักกระับข้อพิพาท. ทำเนียบหน่วยงานด้านการระับข้อพิพาททางเลือก นนทบุรี : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง,
2553.

สำนักกฎหมายอัมสเตอร์ดัม แอนด์ เปรอฟ . การสังหารหมู่ที่กรุงเทพฯ . กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์
, 2553

สรุปประเด็นเจรจา **2** รอบ รัฐบาล **VS** นปช. จัดทำโดยสถาบันพระปกเกล้า, มติชนรายวัน 2 เมษายน
2553 .